

KLACHTEN OVER HET OPTREDEN DER JAPANNERS

Al dat eerbetoen werd door de meeste leden van de in Indië wonende bevolkingsgroepen als absurd beschouwd. '*Showing respect to Japanese officers and other authorities by bowing low and especially by standing in rows at the roadside under the burning rays of the sun or in the rain and the cold*' (koud kon het zijn in de hooggelegen gebieden van Java) '*was something*', aldus later regent Gandasoebrota, '*which we had never before experienced throughout our lives.*'¹

Het is mogelijk dat sommige Japanse militairen er niet scherp op toezagen dat het voorgeschreven eerbetoen werd gebracht, maar anderen deden dat wèl en waren in voorkomende gevallen niet karig met het uitdelen van straffen. 'Ik heb wel eens een Japanse schildwacht gezien die', zo noteerde in Bandoeng de Nederlander J. B. Bouwer in april '42 in zijn dagboek,

'iedere wielrijder (man, vrouw of kind, Nederlander of Indonesiër) dwong om af te stappen, voor hem in de houding te gaan staan en vervolgens een diepe buiging te maken. Iedereen die niet diep genoeg boog, werd bij zijn (haar) haren gegrepen en met zijn (haar) gezicht op de grond gedrukt.'²

Het toedienen van dergelijke fysieke straffen was bij de Japanners schering en inslag. De Japanse militairen behandelden de bevolking in bezet gebied zoals zij zelf in hun jeugd en vooral in de periode van hun militaire oefening behandeld waren. Voor het minste vergrijp gaven zij een klap op het hoofd – juist die klap werd in de inheemse wereld als bij uitstek kwetsend ervaren, omdat het hoofd als een heilig lichaamsdeel gold. Inheemse kinderen werden door hun ouders wel eens gestraft maar nooit met zulk een klap. Niet aldus de Japanners: met de gevoeligheid die op dit punt in de inheemse wereld bestond (Hatta had hun hier onmiddellijk en nadrukkelijk op gewezen), hielden zij geen enkele rekening. In de begintijd van zijn internering kon W. S. B. Klooster ('Willem Brandt'), de vroegere hoofdredacteur van de *Deli Courant*, af en toe naar Medan gaan waar hij dan veel contact had met inheemsen en Chinezen, 'en men klaagt', schreef hij later,

'steen en been niet alleen over de economische toestand maar vooral over het optreden der Japanners. Een oude inheemse oppasser van de Handelsvereniging Amsterdam zegt het aldus, en zijn klacht is typerend en symptomatisch: '*Toean*'³,

¹ Gandasoebrota: *Banjoemas*, p. 6. ² J. B. Bouwer: *Dagboek*, p. 52 (19 april 1942). ³ Meneer.